

Slovenski dom

Štev. 237

V Ljubljani, ponedeljek 18. oktobra 1937

Leto II.

Medtem ko v Londonu razglablja o ublažitvi španske državljanske vojne...

400.000 mož v boju pred Zaragozo

Hendaye, 18. okt. o. Da bi ustavilo prodiranje nacionalistov proti Gijonu, je poveljstvo rdeče vojske začelo v soboto z veliko razbremenilno ofenzivo na aragonskih bojiščih. Cilj ofenzive in vseh napadov je bilo mesto Zaragoza, ki ga imajo v oblasti nacionalisti. Boji so trajali vse soboto in nedeljo in spadajo med najhujše od začetka državljanske vojne. Kar se tiče števila čet, ki sta jih poslali v boj obe stranki, je bila to največja bitka v španski državljanski vojni, saj se je borilo na obeh straneh okrog 400.000 vojakov poleg velikega števila letal, tankov in motoriziranih oddelkov. Iz moči, ki so se pokazale v tej bitki, se da sklepati, da sta zadnje čase, kljub vsemu govorjenju o odpoklicu prostovoljcev in o odpravi tehnične pomoči, obe stranki dobile nova močna ojačenja, tako v četah, kakor v sodobnejših orožjih. V tem boju se je zlasti udejstvovalo rdeče letalstvo, ki je obsipalo zaledja nacionalistične fronte z bombami in ognjem iz strojníc. Boji so potekali kakih 15 km južnozahodno od Zaragoze. V začetku ofenzive je kazalo, da bodo

vladni oddelki predrli nacionalistične črte, toda večer se je sreča obrnila in so na asturskem delu bojišča nacionalisti bili povsod zmagoviti. Zavzeli so 17 vasi, med njimi nekaj važnih strateških postojank. Včeraj popoldne je nacionalistično letalstvo obstreljevalo vse važnejše kraje za rdečo bojno črto ter zmedlo vladne oddelke tako, da so morali odnehati tudi pred Zaragozo in so se začeli umikati. Tako se je tudi ta napad izjalovil kljub temu, da so rdeči z njim hoteli slaviti obletnico ustanovitve mednarodne brigade.

Prepoved izvoza železne rude

Salamanca, 18. okt. o. General Franco je podpisal odlok, s katerim razveljavlja vse pogodbe za dobavo železne rude iz leonskih in asturskih rudnikov, ki so bile sklenjene pred 18. julijem 1936, ko se je začela državljanska vojna.

Franco utemeljuje svoj odlok s tem, da je treba vse pridobitne panoge, kar je zlasti pridobivanje

železne rude, v nacionalistični Španiji postaviti pod vrhovno državno nadzorstvo, da ne bodo imeli od njih koristi tisti, ki nacionalistični državi nasprotujejo. Pošiljanje rude v države, ki so Francu sovražne, je nacionalistična vlada ustavila že takoj po padcu Bilbaoa. Pri tem je prizadeta težko predvsem Francija, ki je za svojo vojno industrijo potrebovala nad milijon ton železnega kršca iz španskih rudnikov. To je Francov odgovor na francoske grožnje glede zasedbe Balearov in glede odprtja meje na Pirenejih.

Nasilje v Madridu

Salamanca, 18. okt. AA. (DNB.) Po zanesljivih informacijah so komunisti v Madridu razvili nezasičan teror. Vsako noč neumiljeno preganjajo vse sumljive ljudi, med katere ne prištevajo le nacionalističnih simpatizerjev, temveč tudi sindikaliste in anarhiste. Vsak dan je v Madridu ubitih od 100 ljudi.

Vesti 18. oktobra

Vatikansko uradno glasilo »Osservatore Romano« zanikuje vesti, ki so jih razni evropski listi objavili glede nekakega sporazuma med Svetlo Stolicco in med Japonsko glede vojne na Daljnem vzhodu.

34 človeških žrtev je zahtevala eksplozija v ameriškem rudniku Multi. Ta rudnik je v Ameriki znan po številnih katastrofah, ki so ga že zadele.

Dopolnilne volitve v okrožne zbornice so bile včeraj v Franciji. Izvolili so okrog 1200 svetnikov v 80 okrožjih. Prihodnje nedeljo bodo dopolnilne volitve še v Alžiru.

Avstrija in Madžarska se ne bosta več združili pod habsburško oblastjo, tako je izjavil habsburški nadvojvoda Jožef varšavskim listom. Ta izjava iz tako odločujočih habsburških ust je vzbudila v Evropi veliko pozornost.

Novo važno železniško progno v Bolgariji so včeraj izročili prometu ob navzočnosti kralja Borisa. Proga veže dolino Strume ob naši meji s sredino bolgarske države. Prvi vlak po progi je vozil kralj sam, ki je znan kot navdušen strojevodja.

Predsednik grške vlade Metaxas je s križarko »Averov« včeraj odpotoval v Carigrad. Iz Carigrada pojde v Ankaru, kjer bo ostal tri dni.

Novo francosko vojaško pokopališče so včeraj blagoslovili v Solunu. Na pokopališču so prenesli kosti vseh francoskih vojakov, ki so padli na solunski fronti.

Staro, prelepo gotsko stolnico v Reimsu, katero so Nemci med svetovno vojno skoraj vse porušili, so po 20-letnem delu spet docela obnovili in jo bo danes reiški nadškof, kardinal Suchad slovesno blagoslovil. Sv. oče je vsem, ki se bodo te slovesnosti udeležili, poslal svoj blagoslov.

O stanju portugalske obožitve si je dal včeraj poročati predsednik republike Salazar, ki je obiskal razna vojaška središča in pregledal čete.

37.000 vojakov je doslej odšlo iz Italije v Libijo ter Tripolitanijo. To število povzroča precej preglaiv Angležem, ki se boje italijanskega pritiska na egiptovsko mejo.

Nemški vojni minister maršal Blomberg se je na poizvedovalni ladji »Grille« vrnil v Wilhelmshafen.

Kongres ameriške delovne zveze se je končal z resolucijo, v kateri obsoja vojno in zahteva bojkot nemškega ter japonskega blaga.

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov se je na poti v Moskvo ustavil nekaj ur v Varšavi.

Moskovskega komisarja za vojno industrijo Buhimoviča so odtavili in bo prišel najbrž pred vojno sodišče.

425 ton hudih razstrelil so v soboto odposlali iz Hamburga na Kitajsko. Nemško časopisje opravičuje to pošiljatev pred Japonci s tem, da pravi, da je bilo razstrelivo naročeno še pred vojno.

Cene živilom v Angliji so poskočile v enem mesecu za 3%. Zaradi tega se je med angleškim delavstvom začelo močno mezdno gibanje.

40 morskih psov so opazili v ustju reke Temze blizu Londona. Ribiči so se takoj odpravili na lov za njimi.

Francoske komunistične množice je treba razgibati, tako so prepričani vodilni krogi v Moskvi, ki bodo za to poslali v Francijo nekaj dobro izvežanih agitatorjev, da bodo francosko komunistično stranko pripravili do »direktnih akcij«.

Francoski zun. minister Delbos je imel daljši razgovor s papeškim nuncijem v Parizu mesr. Valerijem. Razgovor je veljal baje španskemu vprašanju.

Velike protijaponske manifestacije so včeraj priredile v Londonu in po vseh večjih angleških mestih različne delavske organizacije.

Velika parada turške vojske je bila v soboto po koncu turških manevrov. Parade se je udeležil maršal Helzi Cakmak.

Pet mož se je ubilo s holandskim vojnim letalom, ki je strmoglavilo na tla na Javi.

Cetrtilijonja šolarjev ima mesto Rim. Začetek šolskega leta 1937-38 so v Rimu in povsod v Italiji slovesno proslavili.

Letošnja Nobelova nagrada za književnost bodo podelili 11. novembra. Kdo jo bo dobil, za zdaj še ni nič znano.

Libijski mohamedanci so poslali Mussoliniju spomenico, v kateri izražajo svojo solidarnost z zahtevami palestinskih Arabcev, katerim bodo pomagali z vsemi sredstvi.

Na sobotni seji odbora za nermešavanje je Francija zahtevala takojšen odpoklic prostovoljcev iz Španije, potem bi priznala vojne pravice obema strankama v Španiji. Države, ki so članice odbora, naj vplivajo na obe španski vladi, da bosta na unik pristali. Anglija je bila popustljivejša, italijanski zastopnik pa je dejal, da bo predloge sporočil svoji vladi, ki bo gotovo za vsako pametno rešitev tega vprašanja.

Vojvoda Windsorski si je z ženo ogledal veliko razstavo »Ustvarjajoče ljudstvo« v Düsseldorfu. Zlasti se je zanimal za oddelek, kjer kaže o izdelovanje umetnega gumija.

Poldrug milijon funtov so ponudili kitajski finančniki v Singapooru angleški vladi za izsušitev močvirij okrog te trdnjave. Če bi močvirje spremenili v polje, bi bilo največje angleško vojno pristanišče na Daljnem vzhodu preskrbljeno tudi z živežem za primer vojne.

Romunskemu kralju Karolu je za 44. rojstni dan čestital tudi Hitler.

Cetrto novo mesto na izsušenih pontinskih močvirjih, ki leže med Rimom in Napolijem, bodo odprli v nekaj dneh. Mesto se bo imenovalo Aprilia. Zgrajeno je po najmodernejših urbanističnih, socialnih in zdravstvenih načelih.

Boj proti Angliji se zaostruje

Verski poglavar palestinskih Arabcev - ušel Angležem

Jeruzalem, 18. oktobra. o. Kljub strogim, naravnost tiranskim odredbam angleške uprave, ki hoče Palestino za vsako ceno narediti za angleško kolonijo, se je stanje v zadnjih dneh še bolj poslabšalo. Arabskemu odporu, ki se kaže neverjetno zagrizeno na vseh pokrajinah v Palestini, je dalo poguma zlasti dejstvo, da se je velikemu multiju posrečilo pobegniti iz Omarjeve mošeje, kamor se je bil zatekel, čez mejo v Sirijo. Veliki multij se je pripeljal na libanonsko obal z jadrnico. Ko so francoski cariniki pregledovali jadrnico, so našli na njej tudi neko osebo, preoblečeno v heđuina. Na njihovo zahtevo, da se legitimira, se je ta preoblečena oseba izdala za jeruzalemskega velikega multija. Dovolili so mu odhod v Beyruth, odondod se je pa takoj odpeljal v neznan smer.

Po Jeruzalemu so Arabci včeraj v velikih množinah razširili najnovejši proglas velikega multija, ki je te dni pobegnil iz Palestine. Multij poziva Arabce, naj junaško nadaljujejo boje proti Angležem. V Jeruzalemu je prišlo do težkih spopadov s policijo. Na letališču pri Jeruzalemu so Arabci streljali na policijo, ki je morala hitro prositi za ojačenje svojega moštva. Nemiri so po vsej Palestini.

Jeruzalem, 18. oktobra. V soboto je zgorela na Lyddi, največjem letališču Palestine, brzobjavna postaja in carinarnica s poslopjem obmejne policije. Oblastva mislijo, da gre za požig. V Jeruzalemu so se snoči v več okrajih spopadli in obstreljevali s puškami. Do streljanja je prišlo tudi v drugih palestinskih krajih.

Na cesti Jeruzalem-Jaffa so Arabci poglali v zrak velik most. Nad okrajem Lido je bilo zaradi tega proglašeno obsedno stanje za 24 ur. Vse mesto je obkoljeno po vojaštvu in policiji. Po

mestu se nenehoma vršijo hišne preiskave. Pred sedmo uro jutraj nihče ne sme zapustiti svojega stanovanja. Arabske hiše, ki so stale v neposredni bližini največjega palestinskega letališča v Lidu,

Lep sprejem dr. Stojadinovića v Sloveniji in Belgradu

Sinoči se je na poti iz Pariza peljal skozi Ljubljano z ekspresom predsednik naše vlade dr. Stojadinović v spremstvu kabinetnega šefa Protiča, bana dr. Natlačena ter nekaj vodilnih članov slovenskega dela JRZ, ki so predsednika vlade spremljali že od Rakeka, kjer si je med postankom vlaka ogledal na novo odkriti spomenik kralju Aleksandru. Na postaji v Ljubljani je predsednika vlade pozdravila skupina akademikov, zastopstvo slovenskih fantov v krojih in narodnih nošah, odposlanci ljubljanske organizacije JRZ, številni častniki in drugi. Zastopstvo slovenskih fantov je predsednika vlade vzklikalo z »Bog živi«. V imenu akademikov je predsednika vlade pozdravil s kratkim nagovorom dipl. jur. Casar, ki

so po odredbi angleških oblasti podrli. Cele ulice hiš so tako izginile.

Jeruzalem, 18. oktobra. Angleške oblasti so objavile odlok, da prevzamejo do nadaljnjega v svoje roke upravo vsega imetja palestinske mohamedanske verske skupnosti. Tako bodo angleška oblastva upravljala vse tisto imetje, ki ga je doslej upravljal vrhovni multij.

Zaradi zadnjih atentatov so oblasti odredile, da se podaljša obsedno stanje. Ob 18 snoči so bile vse ulice prazne. Prav tako tudi vse kavarne in gostilne. Po mestu so vso noč krožile vojaške patrrole. Policija je aretirala mnogo oseb, ki so v zvezi z multijem.

je nagovor zaključil z vzklikom »Živel voditelj Jugoslavije«. Dr. Stojadinović je ob oknu svojega vagona radostno odzdravil navdušeni mladini. Po postanku vlaka se je predsednik odpeljal v Belgrad.

Belgrad, 18. oktobra. m. Ob 9 dopoldne se je vrnil v Belgrad predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović. Na belgrajski železniški postaji ga je sprejela in pozdravila vsa vlada na čelu s notranjim ministrom dr. Antonom Korošcem, ki je predsednika vlade zastopal za njegovega bivanja o tujni. Pri sprejemu so bili navzočni tudi diplomatski zastopniki držav Male zveze in Balkanskega sporazuma ter francoski in angleški poslaniki.

Izid okrožnih volitev v Franciji

Pariz, 18. oktobra. o. Pri dopolnilnih volitvah v francoske okrožne zbornice je opaziti, da so se ojačile levičarske in desničarske ekstremne stranke, ki so pridobile na škodo zmernih sredinskih skupin. Tako so na levi napredovali komunisti in socialisti na škodo republikanske socialistične zveze ter

neodvisnih socialistov in radikalov. La Rocqueova francoska socialistična stranka ter Doriotova ljudska stranka pa sta pridobili na škodo levih republikancev ter ljudskih demokratov. Največji napredek kažejo socialisti, največji poraz pa republikanski levičarji, ki so od 207 mandatov padli na 34. Napredek komunistov ni tako znoten, kakor so napovedovali krogi ljudske fronte.

Stranka radikalnih socialistov je ohranila večino svojih mest. Izgubila je vsega 40 mest. Socialisti so tako rekoč največ dobili, ker bodo po teh volitvah imeli v okrajnih svetih 70 zastopnikov več kakor poprej. Komunisti so narasli za 30 mandatov in sicer največ v okrajih okoli Pariza in v severnih krajih.

Dosedaj so znani izidi za 1526 mest okrajnih poslancev, to se pravi, za vsa mesta, razen enega, za to zadnje mesto še ni uradnega izida. Mandati so končno razdeljeni takole:

Stranka	Cel. štev.	Na novo	Izgub.
soc. in združeni soc.	234	71	0
komunisti	43	31	0
rep. soc. zveza	46	0	11
neodvisni socialisti	15	0	5
radikalni disidenti	2	1	0
radikalni socialisti	549	0	42
neodvisni radikalni	119	0	26
ljudski demokrati	20	2	0
republik. levičarji	207	0	34
republik. demokrati	240	9	0
konservativci	59	0	6
franc. soc. (La Rocque)	14	10	0
franc. ljudska (Doriot)	2	1	0

Preiskava v sovjetskem poslaništvu v Parizu zaradi ugrabljenja generala Milerja

Pariz, 18. oktobra. o. Žena ugrabljenega in umorjenega generala Milerja je zaradi zastoja preiskave poslala predsedniku francoske republike pismo, v katerem ga prosi, naj on doseže, da bi policija smela preiskati neko hišo, ki spada k sovjetskemu poslaništvu in kamor so generala bolj-keviški vohuni odvlekli ter ga tam tudi najbrž ubili. Preiskava se je kakor na povelje ustavila, ko so začeli sledovi kazati na to, da je pri umoru udeležena ne le Kominterna, marveč sovjetska politična policija, katere agenti so člani sovjetskega poslanstva v Parizu. Pismo vdove umorjenega Milerja je imelo toliko uspeha, da je policija izvršila včeraj devet hišnih preiskav, vse zaradi razčiščenja afere generala Milerja. Preiskava je

bila izvršena tudi v hiši, ki spada k sovjetskemu vepolisanstvu. Preiskavo so dovolili potem, ko je bilo ugotovljeno, da ni nobenih razlogov diplomatske narave, zaradi katerih ne bi smeli preiskavati. Krivcev tudi ta preiskava ne bo ugotovila, ker jih ne sme, sicer so pa tako in tako vsi na varnem. Agenti, ki so Milerja ugrabili in ubili, so se z njegovim truplom odpeljali s parnikom »Marija Uljanova« v Rusijo. Generala Skoblina pa, ki je bil plačan sovjetski vohun in je Milerja zvalil v zasedo, pa so odpravili v Barcelono na varno. Vse te podrobnosti je ugotovilo pariško časopisje, policija pa mora ob njih molčati, da ne kompromitira komunistov, vladnih zaveznikov in Ljudski fronti.

Občni zbor zveze fantovskih odsekov

Ljubljana, 18. oktobra.

Včeraj ob 10 dopoldne je bil v Rokodelskem domu v Ljubljani občni zbor Zveze fantovskih odsekov. Svoje zastopnike je poslalo na ta zbor 110 združenj, ki imajo pravico glasovanja. Navzočnih pa je bilo tudi mnogo drugih fantov, ki v sedanjih vrstah ne stoji nič manj trdno kakor so nekoč stali v orlovskih vrstah.

Zborovanje je začel predsednik dr. Žitko, ki je po običajnih pozdravih podal svoje predsedniško poročilo. V njem se je predvsem spomnil dveh največjih Slovencev dr. Janeza Ev. Kreka in nadškofa dr. A. B. Jegliča in njihovih nevenljivih zaslug za slovenski narod. V svojem nadaljnjem poročilu je predsednik poudaril tole: »Delo bivšega orlovstva je bilo ukinjeno, kar je bilo storjeno proti splošnemu ljudskemu mišljenju. Današnji občni zbor pa je ustanovni občni zbor Zveze fantovskih odsekov, katere pravila so že odobrena. V teh pravilih so predvsem podčrtane tri smeri: duhovnovzgojno delo, prosvetno delo in tehnična ter obvezna telesna vzgoja. Pri ministertvu za te-

lesno vzgojo je treba doseči, da bodo naši fantovski odseki sami izvajali za svoje članstvo telesno vzgojo. Zveza fantovskih odsekov je strankarsko nepolitična, naši odseki se ne smejo nikdar kot taki politično udejstvovati ali nastopiti tudi pri zgolj političnih prireditvah.

Po poročilih, ki so jih podali nato še prof. Žitko o prosvetnem delu, kanonik dr. Gregor Zerjav kot duhovni vodja fantovskih odsekov, ter g. Ivo Kermavner kot tehnični vodja, so bile volitve. Izvoljeni so bili: v vodstvo v Ljubljani: dr. Žitko, dr. Capuder, prof. Dobovšek, Kermavner, prof. Sivec, Tršinar, Zeleznik in prof. Žitko. V podzvezo v Celju: prof. Bitenc, Kroflič, Frece, Kompan, Vančič Vrabl, Tone Vrabl in Kocuvan. V podzvezo Ljubljana: dr. Blatnik, Jonke, Mevlja, Jemc in Bajt. V podzvezo Maribor: dr. Jeraj, Lekan, Sekulec, Geratič, Neřima, Kotnik in Camplin. Za preglednike so izvoljeni: dr. Basaj, dr. Kržan in župnik Košmerlj, v razsodišče pa prof. Ovsenik, dr. Vračko in dr. Drobnič.

Občni zbor je bil zaključen z navdušenim petjem himne: »Dvigajte, Orli, krila ponošna!«

Sklepi ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev

Zagreb, 16. oktobra. b. Včeraj in danes je bila seja osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Na dnevnem redu so bila važna personalna vprašanja. Sklenjeno je bilo, da se dosedanji ravnatelj Okrožnega urada v Zagrebu dr. Mudrič zaradi zahteve nekaterih članov osrednjega urada premesti s svojega dosedanjega mesta na drugo mesto. Govorilo se je tudi o zgraditvi novega Okrožnega urada v Zagrebu v zvezi z razširitvijo zavarovanja za starost. V celoti je bil sprejet pravilnik o obračunavanju bilančnih uspehov posameznih okrožnih uradov za zavarovanje delavcev. Oddane so bile razne gradbe v Tivatu in Osijeku. Gg. Pavličič in Bogdan Krekič sta dala ostavko.

Rakek spominu kralja Aleksandra

Rakek, 18. oktobra. Včeraj je doživel obmejni Rakek veličastno slovesnost, na kateri je dala vsa Notranjska izraza svojemu domoljubju in zvestobi do kraljevskega doma. Z odkritjem lepega spomenika kralju Aleksandru je Rakek dokazal, da je kljub težkim časom in skromnim sredstvom mogoče s požrtvovalnostjo postaviti spomenik, dostojen spomina velikega kralja. Potem, ko se je l. 1936. sprožila misel, da bi Rakek postavil spomenik kralju Aleksandru, je pripravljali odbor, v katerem so sodelovali številni delavci, hitro našel potrebna sredstva, ki so omogočila, da so pripravljala dela hitro napredovala. Tako je arh. Strenar uredil trg pred postajo v Rakeku, spomenik pa je izdelal akademski kipar g. prof. Ivan Savojic, v bronu pa vili tvrdka Mostar iz Ljubljane.

Že v zgodnjem dopoldnevu so se začele stekati množice iz vseh krajev Notranjske v lepo okrašen Rakek. Najlepše je bil urejen mali park, v katerem je bil postavljen spomenik. Pred postajo, ki jo je popolnoma napolnila množica, ki se je pripeljala z vlakom, ki odhaja ob 10 iz Ljubljane, so se zbrale številne skupine slovenskih fantov v krojih in gasilci z zastavami. Prav tam je bila tudi razvrščena častna četa vojakov 40. pp. iz Ljubljane z zastavo in godbo. Med tem ko se je množica zbirala na trgu pred postajo, se je uredil pred Gasilskim domom lep sprevod, ki ga je začela godba prosvetnega društva iz Dol. Logatec. Nato je korakalo 100 članov fantovskih odsekov v krojih, velika skupina narodnih noš in nad 300 gasilcev v krojih s petimi prapori. Med tem ko je sprevod, v katerem je množica ves čas vzdikala kralju in kraljevskemu domu, prišel na slavnostni trg, so se zbrali na tribuni odlični zastopniki, ki jih je sprejemal in pozdravljal predsednik pripravljalnega odbora g. Tavčar.

Kot zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. je prišel divizijski general Tonič, ki mu je častna četa izkazala vojaško čast. Na priveditev je prišel ban dr. Marko Natlačen s tajnikom dr. Kovačičem, ministra vojske in mornarice je zastopal brigadni general Dušan Dodič, senat je zastopal senator g. Hribar, narodno skupščino pa narodna poslanca dr. Andrej Vebler in dr. Ivan Semrov. Prav tako smo opazili francoskega konzula Remerauda, že-

lezniškega ravnatelja dr. Faturja, poveljnika orožništva dravske banovine polkovnika Barleta, okrajnega načelnika g. Malešiča, ljubljanskega župana dr. Adlešiča z gospo soprogo, zastopnika poštnega ravnatelja višjega svetnika Suhata, zastopnika Prosvetne zveze dr. Cesnika, glavni urednik »Slovenca« g. dr. Ahčina in številni zastopniki prostovoljskih, bojovniških, invalidskih in vojaških, kakor tudi kulturnih organizacij.

Ko je prisel zastopnik Nj. Vel. kralja, divizijski general Tonič, se je začela slovesnost z veličastno kantato »Slovan na dan«, ki jo je zapel moški zbor »Sloge« iz Ljubljane, in katere veličastnost je še dvignila slavnostno razpoloženje petišočglave množice.

Predsednik pripravljalnega odbora g. Tavčar je pozdravil zastopnika kralja divizijskega generala Toniča in vse druge odlične goste ter zastopnike organizacij. Za tem je spregovoril tajnik pripravljalnega odbora, ravnatelj meščanske šole na Rakeku g. Gaspari Anton, ki je v tehtnem govoru slavil spomin pokojnega kralja Mučenika, poudarjajoč, da je bila najvišja odlika pokojnega kralja ljubezen in da je tej ljubezni tudi posvetil vse svoje veliko delo za Jugoslavijo in da je padel tudi kot njena žrtev. V tej ljubezni do svoje države naj nam bo vzgled ter naj delamo, da se prerojdi vse naše življenje in vse naše delo za blagor kralja, naroda in države. Mogočno je zadonel po trgu trikratni slava velikemu pokojniku, ko je nato predsednik pripravljalnega odbora g. Tavčar odkril spomenik. Množica se je odkrila, prapori, zastave okrog spomenika so se poklonile, častna četa vojakov je oddala salvo, godba pa je zaigrala državno himno. Med navdušenim vzdikanjem množice kralju, kraljevskemu domu in državi je rakeški župan g. Andrej Modic prevzel spomenik v varstvo občine, nakar so pevcu »Sloge« zapeli »Buči morje Adrijsko«. Številna zastopstva združeni in organizaciji so nato položila ob lepo okrašeni spomenik 42 krasnih vencev, častna četa 40. pp. pa je defilirala mimo odličnikov na tribuni in mimo spomenika.

Zanimivo in nadvse pomembno je dejstvo, da pri tej veličastni ljudski slovesnosti vse Notranjske ni bilo navzočih poklicnih zakupnikov jugoslovenstva, patriotizma in nacionalnosti.

Velik političen shod v Kamniku

Kamnik, 18. oktobra. Na poziv okrajne organizacije JRZ se je včeraj zbralo v Kamniku do 3000 ljudi, ki so se udeležili velikega političnega shoda na kamniškem glavnem trgu. Ves prostor pred kamniškim domom in širni prostor kamniškega trga je bil skoraj do kraja poln ljudstva, ki je prišlo na shod iz bližnjih, pa tudi iz bolj oddaljenih krajev, ki je hotelo slišati predvsem govor ministra dr. Mihe Kreka in njegovo mišljenje o napetem notranjem političnem položaju zadnjih dni.

Po uvodnih besedah, ki sta jih spregovorila bivši poslanec Strcin iz Komende in neveljski župan Nande Novak, je dobil besedo minister dr. Miha Krek, ki je med drugim povedal pozorni množici glede stališča, ki ga vlada zavzema nasproti zagrebškemu sporazumu, tole:

»Kar se načeloma sporazumevanja tiče, je naše stališče, da je v vsakem ziru boljše, ako se med seboj sporazumevajo in prijateljujejo, nego da bi se med seboj sovražili in klali. In v vsaki državi je treba vse storiti, to zahteva življenje, kar ne nasprotuje temeljnim državnim idejam, da vlada v njej sloja, prijateljstvo in pravo bratstvo. Slovenci pri sklepanju sporazuma hrvatskih in srbskih opozicijskih strank niso sodelovali, ker jih nihče ni povabil niti prišel h kakim posvetovalcem in sklepanjem. Zato mi lahko najbolj mirno in najbolj objektivno govorimo o tem zadnjem opozicijskem aktu sporazumevanja. »Gospodje od opozicije pozabljajo na dejstvo, ki ga mora upoštevati vsaka realna politika, da se sedanja Ustava ne more in ne sme spremeniti, dokler ne postane naš mladi kralj polnoleten, to se pravi, dokler ne dobi vse vladarske oblasti v svoje roke in z narodom svobodno vlada po ustavnih in narodnih zakonih. Tako dolgo se Ustava ne bo spremenila, to je tako gotovo kot Amen v oče našu.«

»Smatram, da je sedaj prišel čas, da sedanja vlada, ki je zadnje dni tudi v zunanje-političnem oziru demantirala vse tako visoko nakopičene laži nasprotnikov, kmalu po temeljitem posvetovanju izgradi, izzida naše banovine. Naj se v banovinah

dekoncentrira in decentralizira vse, kar ni proti ustavi. In vsi bodo s tem samo dobili, nič izgubili. Tu je za sedaj teren za zdrav, trezen, pameten in realen sporazum!«

Po govoru ministra dr. Mihe Kreka, ki je bil nagrajen s hrupnim pritvjevanjem, je govoril še kamniški odvetnik dr. Zvolkelj, ki je v sveži luči zopet prikazal najhujše politične boje kamniškega okraja v zadnjih letih ter obračunal predvsem tudi z ljudmi dvojnih obrazov. Takšni ljudje niso bili nam samo v veliko sramoto, pač pa so nam izročili tudi žalostno zapuščino.

Neveljski župan g. Nande Novak je zatem zaključil politični shod in se vsem toplo zahvalil za udeležbo.

Vesele zgodbe na sodišču

Ljubljana, 18. okt. Tako razigrana že kmalu ni bila drugače paragrafsko resna dvorana št. 79. Še sodniki prizivnega senata so bili dobre volje. Nastopil pa je celo 4-članski vzkljeni senat po starem avstrijskem zakonu. V petek so se vrstile samo prizivne obravnave, ki so reševale razne prizive proti sodbam okrajnih sodišč.

Strasten pravdar
Prvi je stopil pred prizivni senat, ki so ga tvorili s. o. s. g. Ivan Kralj in kot sosodnika gg. Ivan Brelih in Rajko Lederhas, star možiček, 70-leten prevzihtar Jakob Levičnik, doma tam iz dobrunjske občine. Starček je na pol gluh in sključen. Zato so zatožno klop pomaknili tik pred sodni tribunal. Na stara leta se je začel strastno in hudo pravdati. Ze nekoč je pripovedoval, da ni do svojih starih let poznal sodnije niti od zunaj niti od znotraj. Zaradi neke poti pa se je vnel hud spor med njegovim sinom in sosedom. Ta pot je privlekla na dan nebroj procesov, kazenskih in civilnih. Pravde se vlečejo že od l. 1933. Stari Levičnik je ogorčen in užaljen sodnikom pripomnil:

»Oh, ta vojaški telegram
Leopold Rombo, vojak v podoficijski šoli v Zagrebu, je pred Veliko nočjo dobil kratak brzojav: »Matl umrla. Pridi domov.« Od komande mitraljezke čete je dobil 4-dnevni dopust. Pozneje pa je komanda izvedela, da mati ni umrla. Da se ne krši discipline, je komanda ovadila očeta Marlina Rombo, prodajalec bruslnih kamnov in osel, doma na Primskemov. Pred okrajnim sodiščem v Kranju je bil Rombo oproščen od obtožbe, da bi bil prevaril vojaško oblast: Rombo je navajal, da je bila res njegova žena na smrt bolna. Prosil je sosedo, da bi mu sestavila brzojav na sina v Zagreb. Sosed pa je napisala neko gospodično Zagrebčanko. Pomota je bila v tem, da je gospodična izpustila usodno besedo »bos«, kakor je Rombo želel, pa je zapisala samo »umrla«. Pred 4-članskim vzkljenim senatom je bila nova razprava. Senat je potrdil prvo s. lbo.

Ogled na licu mesta je pokazal, da je trditvev vozača, da je prišlo do karambola na sredini ceste, resnična. Verjetno je tedaj, da je biciklist iz neznanega vzroka zavil proti sredini ceste, najbrž zaradi tega, da bi obdržal na kolesu ravnotežje. Poleg tega pa je še pokazala preiskava glasom obtožnice, da je bila hitrost avtomobila mnogo večja kakor 40 kilometrov, kakor to zatrjuje grof Zabec. Od mesta, kjer se je pripetil karambol, je sila trčenja zagnala Hostnikarja še kakih 7 m naprej proti desnemu robu ceste, njegovo hčerko pa še kakta 2 m dalje, da je padla kraj ceste v jarek. Strokovnjak je na podlagi tega izračunal, da je morala znašati hitrost avtomobila v trenutku trčenja najmanj 63 km, verjetno pa okoli 70 km, ker drugače ne bi bil udarec vrjel Hostnikarja v tako daljavo. Ker so tudi pričje, ki so videli Zabecov avto na cesti malo pred usodnim trčenjem, trdijo, da je drvel z hitrostjo 80—90 kilometrov na uro. Če bi bil grof Zabec vozil s hitrostjo, ki jo navaja sam, bi bil imel čas avto z zavornimi ustavitvi, ko je opazil, da zavija Hostnikar proti sredini ceste. Hostnikar pa bi tudi imel čas, da bi krenil zopet na pravo stran, če bi bil pri

„Slov. Narodu“ v pouk

Ljubljana, 17. oktobra. Ljubezen do bližnjega se je kar naenkrat vzbudila pri »Slovenskem Narodu« tako močno, da se že vdrug popolnoma neupravičeno jezi na ljubljansko reševalno postajo, ker ni nemudoma ugodila zahtevi neke stranke za prevoz iz Preserij pri Homcu v ljubljansko bolnišnico. Dopsnik tega članka je mnenja, da je ljubljanska reševalna postaja dolžna izvršiti vsako naročeno vožnjo od kjerkoli in za plačilo se sme niti vprašati, če tudi gre za prevoz bolnika iz sosedne občine ter skuša s svojimi neutemeljenimi zahtevami očrtniti reševalno postajo, dasiravno gotovo dobro ve, da se mora mestna reševalna postaja strogo ravnati po svojem pravilniku, ki pri prevozu ponesebrečev iz drugih občin zahteva izpolnitev gotovih pogojev, predvsem plačilnih. Lepo bi se zahvalili ljubljanski davkoplačevalci, če bi mestna reševalna postaja sprejela vsako vožnjo iz vseh občin dravske banovine in tudi »Slovenski Narod« bi tedaj gotovo ne molčal o skrbnem gospodarstvu mestne občine, ki mu je vedno tako zelo pri srcu, kadar je v opoziciji. Ker mu reševalna postaja tega vesela nikakor ne more privoščiti, bo pač tudi še nadalje izvrševala samo take prevoze, ki jih po pravilniku potrjuje uradni zdravnik, občine, bolniške blagajne ali pa osebe, ki so zmožne plačila. To pa iz preprostega razloga, ker imajo tudi vse druge občine po zakonu enako dolžnosti, kot jih ima mestna občina ljubljanska in bi dopsniku samo priporočali, da v bodoče ne meče krivde na mestno reševalno postajo, ki je ljubljanska mestna ustanova, ne pa kaka splošna reševalna postaja. Bolnike, ki niso pristojni v Ljubljano in za katere ne vemo, kaj so in kje so zaposleni, pa brez točnih podatkov in zagotovila plačila po pravilniku ne sme prepeljavati iz drugih občin kar tako, kot to meni pisec. Prepričani smo, da bi tudi ljubljanskim davkoplačevalcem take vrste komercializacija ne bila po godu. »Narod« je tudi že pozabil, da ta praksa reševalne postaje ni od danes, temveč, da je pravilnik, po katerem se morajo ravnati uslužbenci mestne reševalne postaje, sestavljen in potrjen že od tistih občinskih uprav, za katerimi »ata« se vedno pretakajo suhe solze. Sicer se za »Narodu« prav nič ne čudimo, če se je zopet uredal in obrnil puščico, po svoji stari navadi, v napačno smer.

Celjske novice

63 letni starček si je vzel življenje. V hiši št. 31 Na cesti na Dobrovo se je zgodil v soboto zvečer žalosten dogodek. Končal si je življenje 63letni prevzihtar Golob Vincenc, pristojen v Jurklošter pri Laškem. Opoldne mu je gospodinja še prinesla obed, zvečer pa je našla zaklenjena vrata sobe, v kateri je stanoval Golob. Zdelo se ji je pač nekaj nenavadnega, da se je zaprl. Pogledala je skozi okno. Na vrvi, pritrtjeni na zidnem kavlju za petrolejko, je visel revež. Pod njim je ležal prevrnjen stol, katerega je sam prevrnil. Golob je napisal na star papir izjavo, da si je končal življenje, ker takšnega življa kot ga je imel, ne more prenašati. Celjski nogomet. Olimp: Trbovlje 2:1 (0:1). V nedeljo se je pred 150 gledalci odigrala na Olimpijem igrišču v Gaberju prvorazredna nogometna tekma, ki jo je Olimp odločil v svojo korist. Igra je bila v prvem polčasu nezanimiva in je bilo Trbovlje za spoznanje boljše od Olimpa, vendar je Trbovlje doseglo edini gol. Šele v drugem polčasu se je Olimpu poročilo vo-vovku izenačenje ter je potem tekma postala bolj živa. V aredi drugega polčasa je postavil Olimp po Drenovšku končni rezultat 2:1.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Po stanju danes ob 7 zj.

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Veter (smer, jakost)	Padavine	
		na 1. manjša	na 1. večja			m/m	vrsta
Ljubljana	775.0	4.7	13.1	97	mg/10	W ₁	—
Maribor	773.9	7.0	15.0	90	10	mirno	—
Zagreb	775.6	7.0	15.0	90	7	SSE ₁	—
Belgrad	775.2	3.0	14.0	90	5	mirno	—
Sarajevo	776.5	1.0	13.0	90	8	mirno	—
Skopije	773.0	1.0	14.0	80	0	mirno	—
Split	770.0	8.0	13.0	80	0	NE ₅	—
Kumbor Rab	767.7	9.0	18.0	50	5	NNE ₅	—

Pripomba. Vremenska poročila od Belgrada naprej se nanašajo na prejšnji dan.

Vremenska napoved: deloma oblačno, stanovitno vreme, jutranje megle. — V soboto je prevladovalo oblačno vreme. Okrog 12 je nekoliko deževalo, padlo je 0.2 m/m dežja. Včeraj jutraj je bilo megleno do 11^h nato ves dan delno oblačno a lepo vreme, ponoči pa se je zjasnilo. Danes proti jutru je nastopila redka megla. Barometersko sta-

Filmi, ki jih velja videti... ali ne videti

»Njena ljubezen — njena bol« (Kino Union). Ze naslov govori o ljubezni mladega dekleta in o njegovi tragediji, ki se nazadnje srečno zaključijo. Stvar je nekoliko romantično navdahnjena, ne preveč razburljiva, sem pa tja za publiko posladkana. Vabljuje film kajpak zaradi Magde Schneiderjeve in Ivana Petroviča, ki obadva uživata pri našem občinstvu velike simpatije, poleg njiju pa še mali Patere Bosse. Režiser je za podajanje te zgodbe privzel že znan način tehnične obdelave. Film se namreč začneja z zaključnim dogodkom v dekletovi tragediji, ostali del filma pa se razjasnjuje z retrospektivnim prikazovanjem vseh dogodkov, ki so dovedli do dejanja. Tako tehniko smo videli zelo dobro izdelano že pri »Mazurki« in za njo še v drugih filmih. Zaradi simpatične in zmerno igre in gladke režije film občinstvu na splošno ugaja.

»Razvelji cvet« (Kino Matica). Ta francoska komedija spada v svojo vrsto. Prav za prav pomeni nekaj povsem novega. Imena igralcev niso znana, Danielle Darieux še celo ne. Komedija je zabavna parodija na pariško družbo in njeno družabno življenje. Ob neveselem dogodku se naplete vesela zgodba razposajenega dekleta, trmastega in razigranega. Situacija se niza za situacijo, duhoviti domisleki se vrste, igralci pa z dovršeno igro učinek še stopnjujejo. Komedija nudi prijeten odih, zares dobrostvena francoska šala, ki bi v izvedbi kakih druge filmske družbe zvedenela. Tipizacija nekaterih predstavnikov tako imenovane »visoke« družbe je posebnost, ki je na filmskem platnu ne vidimo dostiokrat v tako umerjeni, vendar pa očitni, obliki. Nagel tempo brez nepotrebnih zastojev daje filmu še večjo učinkovitost.

Iznajdljivega kmeta imajo v Donji Trepči pri Čačku. Miljko Urošević si je v zadnjih dveh letih postavil moderno hišo, sam spjel vodovod in zgradil vse potrebno, da je kanalizacija popolna. Poleg tega je mož, ki ni nikoli študiral učenih knjig, konstruiral moderen mlin, ki mu prinaša dobre dohodke.

„Ljubezen“ JNS do Hrvatov

Belgrad, 18. oktobra. m. Po včerajšnji seji je glavni odbor JNS sinoči izdal komunikacijo, v katerem pravi, da so na eji razpravljali o svojem stališču, ki so ga zavzeli nasproti zadnjim dogodkom, posebno glede sporazuma. Nadalje pravi komunikacija, da je pri razpravljanju o teh stvareh »prišlo do popolnega soglasja«. Kolikor se je moglo zvedeti, so vsi govorniki zelo ostro napadli podpisnike opozicijskega sporazuma in jih smatrajo za izdajalce, ki bi jih bilo treba kaznovati po zakonu o zaščiti države. Iz vrst JNS se stalno sliši zatrjevanje, da je bilo potrebno nasproti Hrvatom zopet uvesti »režim močne roke«.

Usodna ljubosumnost gluhomemega čevliarja

Maribor, 17. oktobra. Na Tezmem pri Mariboru je živel gluhomemi čevlar Alojz Uršič. Na Ptujski cesti je imel svojo delavnico, ki mu je dala toliko zaslužka, da je mogel s svojo ženo, 11 letim sinom in 5 letno hčerko dostojno živeti. Vse do trenutka, ko se je seznanil z 29letno postrežnico pri mariborskem »Večerniku« Pavlo Tisnikarjevo, je živel zadovoljno v krogu svoje družine. Kmalu potem pa se je Uršič popolnoma spremenil. Pavla se je preselila k njemu in med njima je kmalu prišlo do ljubavnega razmerja. Zaradi navezanosti na Pavlo, je Uršič postal do svoje žene nasilen. Njegova nasilnost je šla tako daleč, da se je žena, ki je tudi gluhonema, pričela svojega moža bati v toliki meri, da ni pustila več v šolo svojega sina, ki se je v družinskih preprih, do katerih je mnogokrat prišlo, vedno odločno postavil za svojo mater ter je branil pred napadi njegovega moža.

Ko je Uršič od svojih prijateljev zvedel, da mu Pavla, na katero se je tako teeno navezal, ni zvesta, je tudi med njima prišlo do hudih prepir, ki so Uršičeve družini življenje še bolj zagrenili. Uršičeva ljubosumnost je zaradi Pavline nezvestobe tako narasla, da si je v soboto zvečer hotel vzeti življenje. Nekje si je oskrbel steklenico lizola, s katerim si je hotel končati življenje. Pavla pa, ki je njegovo namero opazila, mu je iztrgala iz rok steklenico »smrtonosno tekočino«. Uršiča je to tako razburilo, da je segel po britvi in z njo Pavli prerezal vrat. V strahu pred posledicami svojega dejanja je nato ostro orožje porabil še zase ter se tako močno vrezal v vrat, da je kmalu zaradi izkrvavitve izdihnil. Na vik in krik navzoče družine, so prihitieli sosedje, ki so takoj za silo obvezali Pavlo, ki se je zvijala v hudih bolečinah ter poklicali mariborske reševalce, ki so nevarno ranjeno prepeljali v bolnišnico. Njeno stanje je še sedaj zelo resno, vendar zdravniki upajo, da ji bodo rešili življenje. Sosedje globoko sočustvujejo z ubogo gluhomemo ženo in njenima otrokoma, ki so vsi zgubili zaradi lahkomiselnega Uršičevega življenja in zaradi brezvestne ženske svojega rednika.

Ali ste že poravnali naročnino?

Divja vožnja, ki je zahtevala človeško življenje

Maribor, 18. oktobra. Pred sodnikom poedincem mariborskega okrožnega sodišča se vrši danes razprava proti 36letnemu italijanskemu grofu Ivanu Zabecu, sinu pokojnega znanega veleposestnika grofa Zabca iz Fale pri Mariboru, ki je obložen zaradi prestopka zoper varnost javnega prometa. Grof Zabec je dne 27. maja t. l. v bližini gradu Viltuza v Bresternici trčil s svojim avtomobilom v kolo, na katerem se je vozil monter falske elektrarne Herman Hostnikar s svojo hčerko Ivanka. Hostnikarja in njegovo hčerko je udarec vrjel daleč s ceste ter je Hostnikar obležal s strto lobanjo in zlomljenim prsnim košem mrtev, njegova hčerka pa je zadobila življenjsko nevarne poškodbe. Omenjenega dne se je grof Zabec peljal s svojim novim športnim BMW avtomobilom iz Sv. Lovrenca na Pohorju v Maribor. Avto je imel takrat za seboj že prevoženih 4000 km, bil je tedaj že »izvožen« ter motor ni bil več plombiran. Razvil je lahko svojo polno hitrost, ki znaša pri tem vozu okrog 120 km. Grof Zabec je znan kot hiter vozač, ima poleg šoferskega tudi pilotski izpit ter pravijo priče, ki so ga videli že voziti, da ljubi brzino. Tudi za usodni dan izpovedujejo nekatere priče, ki se razumejo na avtomobilsko vožnjo, da je drvel po cesti iz Selnice proti Mariboru s hitrostjo 80—90 kilometrov. Pod gradom Viltužem je grof Zabec dobil kolesarja, ki je imel pred seboj na kolesu dekletko. Bil je to monter Hostnikar s svojo hčerko Ivanka. Hostnikar je vozil po izjavi prič tik desnega roba ceste zelo počasi, največ 10 km na uro, ker je imel neručno, kratko kolo, poleg tega pa na kolesu še precejšnje breme. Ko je avtomobilist Hostnikarja prehitel, je prišlo do karambola, ki se je končal tako usodno. Prič o tem dogodku ni nobenih razen

Kulturni koledar

Janez Svetokriški

17. oktobra 1714 je umrl v Gorici početnik slovenske homiletike Janez Svetokriški. Rodil se je leta 1645 pri Sv. Križu na Vipavskem. Zgodaj je postal siovec pridigar. Svoje pridige je izdal v petih zvezkih, ki obsegajo približno 2800 strani. V svojih pridigah vzdržuje zavedno tradicijo knjižnega jezika in pisal slovenske preko Schönböckovih Listov in evangelijev in Katehizis Bratovskih bukvic. Ker mu je glavni cilj umljivost, se ne izogiblje preveč nemškimi in laškimi tujkam. Ali je tudi vse pridige govoril v slovenščini, to ni dokazano.

Liubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 18. oktobra: Luka.

Jutri, torek, 19. oktobra: Peter Alk.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4 in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

TEL. 27-30 SLOGA

Vesela glasbena komedija
Mali pomorščak
s priljubljenim malo SHIRLEY TEMPLE

TEL. 21-24 MATICA

Ljubka in duhovita filmska drama o ljubezni

Razcveteli cvet
Danielle Darrieux

TEL. 22-21 UNION

Velikesten film visoke pesmi prave ljubezni s Magdo Schneider in Svetislavom Petrovičem

Njena ljubezen - njena bol
(Frauenliebe - Frauenleid)

V filmu sodeluje današnja Filharmonija.

≡ Predstave ob 16., 19., in 21. uri ≡

»Putnik« priredi sledeče izlete: Od 24. do 31. okt. v Skopje na proslavo 25 letnice osvoboditve Južne Srbije z obiskom Belgrada, Oplenca in Južne Srbije. Cena za vožnjo, prehrano in prenočišče 1080 din. — Od 24. do 29. okt. v Skopje z obiskom Belgrada in Oplenca. Cena za vožnjo, prehrano in prenočišče 680 din. Brez prehrane in prenočišča v Skopju 550 din. — Od 24. do 27. okt. na Oplenec z obiskom Belgrada. Cena za vožnjo, prehrano in prenočišče 440 din. Brez prehrane in prenočišča v Belgradu 330 din. — Od 30. okt. do 1. nov. za praznik Vseh svetnikov izlet z vlakom v Trst in Gorico. Cena za vožnjo za Trst 125 din, za Gorico 135 din. — Od 31. okt. do 8. nov. z vlakom v Pariz. Cena v III. razr. 1560 din, v II. razr. 1860 din. — Od 7. do 13. nov. z avtobusom v Milan na aeroplansko razstavo. Cena za vožnjo, oskrbo in potni list 1325 din. — Od 7. do 16. nov. na lovsko razstavo v Berlin z vlakom. Vse informacije v bilieturicah in ekspoziturah »Putnika« v Ljubljani, na Bledu, na Jesenicah in v Kranju (Tujsko prometno društvo).

Brezplačno prejmete najnovejšo praktično učno knjigo mednarodnega jezika esperanto, pripravno tudi za samouke. Pošljite natančen naslov in 3 dinarje v znakah za poštino na Klub esperantistov, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 7-1.

Za Vse svete v Gorico in Trst. Prijave v vseh biljetarnicah Putnika in izletni pisarni M. Okorn — Ljubljana, Hotel Slon — tel. št. 26-45. Vhod iz Prešernove ulice.

Otvoritev postaje Dobova. Z odobrenjem g. direktorja v aktu št. 22.787-II-37 se odpre dne 17. oktobra 1937 postaja Dobova za celokupni blagovni promet.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 18. oktobra: »Viničarji«. Red B. Torek, 19. oktobra: Zaprtlo.
Sreda, 20. oktobra: »Julij Cezar«. Red Sreda.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Ponedeljek, 18. oktobra: Zaprtlo.
Torek, 19. oktobra: Zaprtlo (generalna).
Sreda, 20. oktobra: »Linda di Chamounix«. Premiera. Premierski abonma.

OPERA

Ljubljanska opera gostuje v četrtak, dne 21. t. m. v celjskem Mestnem gledališču. Uprizori se Kienzlov »Evangeljnik« z g. Gostičem v glavni vlogi.

Premiera v ljubljanski operi. V sredo, dne 20. t. m. se bo pela Donizettijeva opera »Linda di Chamounix«, ki je imela svojo prvo izvedbo na Dunaju leta 1842. Dunajska premiera je prinesla takrat svojem avtorju najvišje časti. Bila je sprejeta z velikim navdušenjem in od takrat dalje je ostala tudi na repertoarju. Delo se da zelo lepo uprizoriti in je zaradi prelepih arij in melodij tudi izredno hvaležno. Našo premiero pripravljajo kapelnik Neffat in režiser prof. Šest. Naslovno vlogo Linde poje gna Župečeva, vicenta Karla g. Banovec, Lindinega očeta g. Kogojeva, Pierota g. Golobova, Lindinega očeta g. Primožič, predsednik g. Bettetto. Poleg tega nastopita še gg. Kolacio in Gorski. Premiera je za premierski abonma.

SSK Maribor : SK Mura 3 : 0

Murska Sobota, 17. okt.

Vsa športna javnost mariborskega okrožja je danes z zanimanjem spremljala dogodke na igrišču SK Mure, kjer se je odigrala prvenstvena tekma med mlado Muro in starim prvakom Mariborom, ki se trenutno nahaja v boljši formi. Mura, ki jo je dosegel spremljala sreča, je morala podleči trenutno najboljši enajstorici, katere se odlikuje po svojih zadnjih zmagah.

Igra je potekala prvi polčas v lahni premoči Mure, toda po trtvalno moštvo Maribora je doseglo vodilni gol prvega polčasa v 88. minuti. Drugi polčas se je igra nadaljevala z ostro in pravo borbenostjo, kjer je večini prišla v veljavo tudi človeška surovost. Tako je težko blesirani krilec Mure moral zapustiti igro. Vsekakor je to krivda sodnika, ki je dopustil tako igro. Tako je drugi polčas nesrečno dvakrat žoga pretresla mrežo Mure.

Igra je zapustila vtis prave borbe za točko. Sodi je gospod Vrhovnik iz Ljubljane.

Organizacija gasilske službe v Ljubljani

Med drugim plodonosnim delom sedanje mestne uprave ljubljanske moramo zaznamovati velik napredek na področju organizacije mestne gasilske službe, ki je bila do zadnjih let dokaj slabo izvedena. Posebno so trpele razne prostovoljne gasilske čete v tako imenovanih priključenih občinah; bile so slabo opremljene, nekatere niso imele niti zadostnega potrebne orodja, ali pa je bilo to že zastarelo in nerabno, tako da čete čisto niso bile zmožne pravega samostojnega dela.

Gasilski odbor mestnega sveta ljubljanskega je na svoji seji dne 17. januarja 1937 sprejel široko zasnovani delovni program za večletno dobo. Po tem programu je že takoj prvo leto začel z reorganizacijo poklicnega in prostovoljnega gasilstva v okviru proračunskih možnosti, ker je to delo narekovala nujna potreba po smotrno urejenem gasilstvu v prid občanom in požarne varnosti mesta Ljubljane. V smislu tega programa je odbor organiziral tudi prostovoljno gasilstvo in je vsem četam na ozemlju sedanje ljubljanske mestne občine prisrčno na pomoč, bodisi z denarno podporo, bodisi z nabavo potrebne opreme, popravno motorjev, vozil, orodja itd. Vse čete so dobile večjo količino bencina, olja, premoğa, drv in dr. Zlasti pa je treba omeniti ureditev telefonske centrale, ki omogoča telefonsko zvezo vsem četam z osrednjim mestnim gasilskim uradom, s čemer je dana vsemu ljubljanskemu gasilstvu možnost organiziranega gašenja požarov. S to izvedeno organizacijo je pa razbremenjena tudi mestna poklicna gasilska četa, ki bi v nasprotnem primeru potrebovala mnogo več moštva.

Bivše ljubljanske mestne uprave niso posevečala gasilstvu tiste skrbi, kot bi bilo z ozirom na važnost gasilske službe to potrebno. Da ne omenja-

mo več nezadostnih in stisnjenih prostorov v Mestnem domu, kjer so smatrali bivši občinski gospodarji za koristne naseljevati privatna društva, kot pa dati prostor za nujno potrebno razširitev tamkajšnjih mestnih uradov — niso smatrale bivše občinske uprave za potrebno, da bi bile opremljene gasilske čete v mestu tako, kot varnost mesta to zahteva. Še mestni gasilski poklicni urad sam ni imel zadostnih sredstev in orodja. Sedanji gasilski odbor je kupil tri avtomobile od Maloželezniske družbe v Ljubljani, dal popraviti gasilske avtomobile in razne stroje, montiral in uredil je telefonsko centralo in dva avtomatična telefonska aparata pri čuvajih na Ljubljanskem gradu, nabavil razne gasilske potrebščine itd. Gasilski urad je sestavil pravilnik gasilskega odbora in požarni red za mesto Ljubljano ter razdelil mesto v požarne okraje. Pregledal je vse hidrante in zdaj izdeluje kartoteko načrtov vodovodnega omrežja, ulic in hidrantov.

Tudi reševalna postaja je pokazala velik napredek. Lani je posredovala v 3288 primerih ter je s tremi avtomobili prevozila 33.964 kn. Reševalne vožnje pa vedno bolj naraščajo. Predkratkim je bila preurejena tudi gasilska garaža in napravljena streha na dvorišču Mestnega doma.

Tako je danes ljubljansko gasilstvo, poklicno in prostovoljno, po zaslugi sedanje uprave dovolj pripravljeno, da more nuditi občanom organizirano pomoč o pravem času. Gasilski odbor je neumorno na delu, da po možnostih, ki so mu dane, izpopolnjuje še nadalje organizacijo gasilske službe, ki mora vsak čas ustrezati sodobnim zahtevam varnosti in slediti navodilu notranjega ministristva, ki želi, da bo gasilstvo vedno pripravljeno za visoke humanitarne cilje, v miru in vojni.

SK Ljubljana : SK Hajduk 2 : 2

Ljubljana, 17. oktobra.

»Kranjcu vedno sreča lažec, tako bi lahko zapisali tam, kjer zdaj stoji gornji naslov. Danes se mu je spet zlagala. Usoda, ki se redno norčuje iz Kranjske dežele, je danes spet priredila pustni torek — in le za las je manjkalo, pa bi bila pripravila celo pepelnico sredo. Zato pa je toliko bolj naklonjena sinovom morja; menda bo že treba pripočeti našim kibarjem in slikarjem, naj prihodnjič, ko bodo upodabljali simbolični lik Usode, narišejo ali izklesajo morsko nimfo, ki gleda navzkriž. Danes bi bili brez nadaljnega oboje točki lahko ostali v Ljubljani — pa je samo ena. Štiriščtošglava množica se je zadrževala — potihem in na glas — da bo SK Ljubljana težko pričakovani rešenik, ki bo napravil križ-kraž čez hajduške zmage in remije. Ali glej ga spaka! Naši nogometni maziljenici so se preveč potrudili! Štiri gole so zabili; dva so spravili v Hajdukovo omaro, dva pa so iz prevelike slovenske vjudnosti porinili v lastni šator. In Hajduk je romal s točko, z dragoceno točko domov, na vroča splitska tla, kjer si Slovenci še dolgo ne bodo trgali lavorik — najbrž tudi ne še prihodnje pomlad!

Ze ob eni popoldne so se v mirnem, sončnem jesenskem vremenu pomikale prve patrole podzigaške občine e. Co. (policija, vodstvo, finance) proti igrišču SK Ljubljane, ki je v soboto popoldne doživelo zadnja obnavljajna dela.

Kratek potek: Ob četrta na štiri se je začelo. Prvo godilo hoče skuhati Hajduk. Ze v 2. minuti dobi žogo Deškovič, ki jo odda Radovnikoviču, ta Matošiču III., ki predloži Lemešiču — toda Alujevič je v offsideu Vrača Ljubljana, toda vse linije razen zaledja so še zbegane; prvi se okrog pete minute ustali in urdi Hajduk. V 6. min. prosti strel proti Ljubljani: Pepek podre Marušiča. V 8. min. izvede Ljubljana izredno nevaran napad, toda šibki Lahov strel ugonobni Čulič v 10. min. Alujevič lepo centrira, Pogačnik z rokami odbija, ob prečki je Stanko — o joj, prejoj — in 1:0 za Hajduka. Spet močno zamrdi po smodniku. V 14. minuti daje Tičar pred gol, Bakotič pa v kot. Nič. Zdjaj pa zatrobi Ljubljana generalni heroični marš. Štiri sršeni: Pepek, Jež, Janežič, Tičar in Lah ter njih »zanjimec« halfi nevarno »oglarijo« med dalmatinskimi »bajtamic«. Čulič se nekajkrat komaj obrani vezil. Janežiču pri delu ne more nagajati ne Bakotič, ne Matošič; vselej mora še kdo drugi k Čuliču. Ljubljanci so nadležni kakor ose. V 28. minuti predloži Tičar Pepeku, ki sijano izenači — 1:1. Zdjaj se razvname živahan boj, v katerem je mnogo ofenzivnejša belozelena garda. Od 32. min. do 36. min. napada Hajduk, nato pa skoraj do konca Ljubljana, ki bi morala po razmerju moči in po situaciji že o polčasu gotovo voditi. — V drugem polčasu spočetka pritiska Hajduk, pozneje pa se spet razvname Ljubljana. Prijatelji kalamarija in simpatične, patentirane tinte »popole« pridno podirajo po tleh drobni napadalni trio Ljubljane. Več stvari močno zadiši po enajstmetrovki, ki pa si upa ob sodnikovem vzpodbujanju na dan šele v 17. minuti. Surovost je nagrajena, jageničkom pa podari s strahovitim udarcem Pupo 2:1. Občinstvo prehaja v podzigaško ekstazo. Ali veselje je kratko. Siloviti napadi se valé pred Pogačnika, ki nekajkrat zaporedoma šudovite brani. V 31. minuti podre Alujevič pri žogi se znajde Matošič III. Kmalu se vmeša tudi žez mero vjudni Pupo, ki poskrbi za 2:2. V 34. minuti se Lah predlaga za glavo, toda Milutin je prej pri žogi. V 36. minuti sodnik zaradi ponovnih surovih foulou izključi Lemešiča. Ljubljana še pritiska, toda Hajdukovi stoji trdno »kakor bori na gorci«. Hajduk je po Lemešičevem odhodu posvetil vso skrb zaledju Ljubljani se je od daleč nasmehtilo še nekaj šans — toda Hajduk je »glückspilz« in je odnesel domov pol zdrave očena.

Očena moštev. Hajduk: Današnji Hajduk je bil pošteno boljši od lanskoletnega. Mesto kratkih, plitvih pasov je privzel polkratk kombiniranje, v trju, po potrebi pa tudi dolgo podajanje, kadar sta bili obe halfiniji zaposleni in defenzivnem delu in še nista utegnili okupirati normalnega akcijskega torišča Spitz pa je dal Hajduku še nekaj: preprosto izebljanje žog na krila, izredno dolge, visoke in nepričakovane predložke. V halfiniji je odločno dominiral Deškovič, ki je adreiral svoje pošiljke na dva zelo hvaležna naslova, na Radovnikoviča in na Matošiča III. Zamislil se za akcije pa sta v napadu tuhtala Radovnikovič in Lemešič. Moštvo goji še vedno lep kombinacijski nogomet. Ima odlično fizično kondicijo in sijajno grajeni atletski se z lahkoto otrsajo telesno šibkejših nasprotnikov.

Ljubljana je zaigrala danes s silno voljo in poirtvovnostjo, pa tudi z znanjem. Moštvo pa se še zdaj ni iznebil tradicionalne nerove, ki se ga poloti vselej, kadar igra s Hajdukom ali z Bskom. Obramba je uspešno podirala in križala načrte Hajdukovega napada, halfi so lepo jemali — ali kakor vedno — netočno oddajali. V trju so bili danes vsi trije močje precejšnji »oklevatorje«; nihče se ni prav upal k Matošiču in Milutinu. Če pa je ta alt oni poskusil pogumen nalet,

je odletel kakor žoga od mogočnih teles. Najbrž bi se bil danes na centerforu vendarle boljše obnesel Lah, ki je v polju, zdaj, igral precej šibko. Za grajenje igre bi skrbeli — kakor povsod — obe zvezi, Jež in Pepek. Krili sta bili obe dobri, zlasti še Janežič, ki je levi strani hajduške trume marsikdaj zagrenil veselje do nogometa. V celoti je moštvo pokazalo, da zna igrati, da pa še daleč ni povezano. Zveza med halfi in napadom je bolj slučajna, v njej manjka še načrtnost, ki odlikuje halfinije drugih ligaskih klubov.

Očena poedince. Hajduk: Čulič je star lisjak, ki pa bo moral počasi zaprositi za zlato medaljo in za pokojnino. Nisuren je in nervozen. Nekaj stvari pa je rešil še dovolj srečno. Milutin je trden in oster branilec brez posebnega daru za ocenjevanje situacij. Danes je moral čisto popravljati Jozire napake. Matošič je v slabi formi, — pa vendarle še zmerom »tič«. Njegov odbojni udarec se je močno postaral in postaja že krevljast. Prav tako kot Milutin si je danes tudi Matošič pomagal v prvi vrsti z robustnim životom in z neumljimenimi nogami. Marušič je bil virtuos in rekorder v foulanju. Čas bo prišel in to prav kmalu, ko bo ta orjaški reprezentativec moral začet kakor Foch s pisanjem memoarov, če ne, ga bo pobrala smrt. Deškovič je centerhalf z dobrim pregledom, lepim tehničnim znanjem in z darom naglega odločanja. Bakotič je močan hrust; kril je pridno, pa s polovičnim uspehom. V prvi vrsti je bil najslabši Kragič, ki mu prvi polčas Boncelj sploh ni dovolil dihati. Sijalen talent je mali Radovnikovič; hiter, tehnično dobro podkovan, pamenten, iniciativen. Matošič III. je prodoren centerfor, ki za akcije rabi pobude. Lemešič je star rutiner. Alujevič je prav dobro levo krilo.

Ljubljana: Pogačnik: hladnokrvnen, ne koleba v odločitvah, prožen in pogumen; pred njim so še lepi dnevi Hassl: nagel, silovit, poirtvovalen in — fair. Izkazal se je danes s taktičnim razumevanjem nastajajočih situacij. Bertoneelj Stanko, boter prvemu samomorilnemu strelu; spočetka nervozen, pozneje običajen: kljub temperamentu obrzdan, toda nekoliko slabši kot drugekrat (blesural). Boncelj: stari zaseljivji garač, »oklajac« za desno hajduško stran. Priden in vztrajen. Pupo: čuvaj morskoga svetilnika, ob katerega so butali trije nevarni valovi, Radovnikovič, Matošič III. in Lemešič. Včasih sijalen, zbran, obdarjen z razumevanjem za pravilni poseg v hajduško pajčevino, pa tudi raztresen, površen in togoten. Opravil pa je težko in dragoceno delo. Zitnik Luce: zanesljiv in priden, pa nekoliko počasen. Na tem mestu najbrž ne bo posev doma. Kot rezervist za desnega halfa pa je današnje orožne vaje še kar zadovoljivo preстал. V napadu se je to pot zlasti razkuril Pepek, ki je izdelaval skoraj vse nevarnejše zamisl. Dobro sta se razumela z Ježem, ki je bil sicer iznajdljiv in premeten — pa prešibek za boj s hajduškima Polifemoma. Lah u se je danes poznal izpitni študij. Trudil se je, igral pa je mnogo slabše kot običajno. Do tekme z Jugoslavijo se bo že spet lahko »aklimatiziral« na nogomet. Krili Janežič in Tičar sta bila edina, ki sta se brez skrbi ruvala s Polifem. Ob telesno močnejšem trju bi danes lahko kumovali marsikateremu голу. Bila sta vehementna, nagla, odločna in koristna.

Sodil je objektivno g. Scorzoni iz Bologne. Vtis velikopoteznega sodnika pa si je zapravil z nepotrebnim trganjem igre. — Nekoliko je bil tudi nagnjen k tako imenovani »blagolagoljivosti«.

Pregled ostalih tekem

Z večerajšnje nedelje končno vendar triumfira Belgrad, kateremu se je posrečilo, da je po dolgem času zasedel vrh tabele. Toda tik za njim je takoj HASK, Gradjanski in Hajduk z razliko komaj 1 do 2 točki. Vprašanje, koliko časa bo BSK ostal na čelu tabele, prihodnje nedeljo mora namreč v Zagreb, kjer bo moral igrati z Gradjanskim.

Rezultati ostalih večerajšnjih tekem so bili: V Zagrebu je HASK pred 3000 gledalci srečno, kljub slabi igri, premagal Concordio z rezultatom 4:1 (1:1).

V Sarajevu so pred rekordnim številom na večerajšnjih tekmah — pred 5000 gledalci — Sarajlije premagali Gradjanski z rezultatom 2:1. Dve tekmi v Belgradu sta prinesli pričakovani zmagi BSK in Jugoslavije. BSK je pred skoraj 4000 gledalci premagal BASKa 4:2 (4:0).

Druga tekma v Belgradu med Jugoslavijo in Edinstvom se je pred 3000 gledalci končala z zmago »rudečih«. Jugoslavija je svoje moštvo pomladila in je v prvem polčasu vodila z 2:0, končni rezultat 3:0.

Prihodnje nedeljo igrajo: Jugoslavija : Ljubljana (v Belgradu), BASK : Konkordija (v Belgradu), Gradjanski : BSK (v Zagrebu), Hajduk : Edinstvo (v Splitu), Slavija : HASK (v Sarajevu). Do tedaj je pa tabela sledeča:

BSK	5	4	0	1	14:6	8
HASK	5	3	1	1	12:8	7
Gradjanski	5	2	2	1	15:6	6

Od tu in tam

Nad gosioljubnostjo našega ljudstva in lepoto naših krajev so bili navdušeni rotarijanci iz vse Evrope, ki so se zbrali pred dnevi v Zagrebu. V soboto so jim Zagrebčani priredili zaključni banket, in pri tej priliki so zlasti rotarijanci iz Severne Evrope izjavili, da so očarani nad našo zemljo. Eden izmed njih, po rodu Šnjigar, se je celo tako navdušil, da bo napisal knjigo o zgodovinskem in političnem razvoju naše države.

Ravnateljstvo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je v soboto sklenilo prenesti ravnateljstva zagrebškega okrožnega urada dr. Mudričina. Proti dr. Mudričinu so se zadnje čase vrstile pritožbe za pritožbo od vseh strani. Ko je ravnateljstvo Osrednjega urada izvršilo preiskavo, je sklenilo ravnateljstva prenesti. Za sedaj ni znano, kateremu okrožnemu uradu ga bodo prideliili.

Zaradi šestih dinarjev je tekla kri v neki gostilni v Karlovcu. Dva delavca iz tamkajšnje tekstilne tovarne sta se našla v gostilni. Igrala sta na karte in zraven pila. Majhno vtroglava sta se začela pripraviti zaradi šestih dinarjev ki jih je eden izgubil pri igri. V prepiru je Vrličič s stolom mahnil ščulca, nakar je ščule potegnil nož in Vrličiča močno oklal.

3000 dinarjev bo morala plačati in zraven še mesec dni sedeti soborska milijonarka Marija Levi, ker je sodnike in advokate pri razpravi opsovala z gangsterji in barabami. Milijonarka se je tožila po smrti svojega moža s kompanjonom Stefanom Singerjem, ki je zahteval skoro dva milijona za svoj delež pri trgovini. Na sodišču so dosodili Singerju toliko, kolikor je zahteval. Razjarnjeni vdovi pa se je po razglasitvi sodbe razvezal jezik ter je opsovala vse skupaj.

Novo avtomobilsko cesto od Sarajeva do Splita zahtevata trgovski zbornici v Splitu in Sarajevu. Tehnični oddelek splitske banske uprave je že izdelal podrobne načrte za to 220 kilometrov dolgo cesto. Nova cesta bo veljala nič več kakor 117 milijonov dinarjev. Sarajevčani so prepričani, da bo prometni minister dr. Spaho najboljši tolmač in pobornik te zamisli pri vladi.

Zivnozdravniki iz vseh slovanskih držav so zborovali v Novem Sadu. Dosedanji predsednik Čeh František Kral je za dve leti oddal predsedstvo jugoslovanskemu delegatu. Naši živnozdravniki so dobili v novem odboru predsednika, podpredsednika, tajnika in blagajnika ter uredniško mesto pri novi reviji, ki se bo imenovala »Revue Veterinar Slava«.

Solo grade iz lastnih sredstev in z lastnim denarjem kmetje v vaseh Borodiste in Dubravica v okolici Brčka. Moledovanje na merodajnih mestih ni imelo nobenega uspeha, ker pa kmetje žele svoje otroke izobraziti, so se sami spravili na delo. Prihodnje leto bo poslopje dograjeno in se bo jeseni že pričel pouk. Če bi prosvetni minister tudi sedaj ne hotel dati učitelja, ga bodo pa nastavili kmetje sami in ga tudi sami plačevali.

Gimnazija v Čačku je včeraj praznovala 100-letnico svojega obstoja. Velikim svečanostim, ki so bile zvezane s tem jubilejem, je prisostvoval v imenu vlade prosvetni minister Dimitrije Magarašević. Kraljevi namestniki so pa gimnazijo odlikovali z redom sv. Save I. vrste.

Hrvatska delavska zveza, ki je del Mačkovega gibanja, je včeraj v Zagrebu polagala svoj letni obračun. Pri tej priliki je govoril tudi namestnik dr. Mačka inž. Avgust Kosutič, ki je ognjevit govoril v idealih, za katere se bori danes hrvaški narod. Pri volitvah pa je bil za predsednika izvoljen dosedanji podpredsednik Josip Orsag. Prejšnji predsednik Ivan Peštaj je pred meseci umrl.

V zadnjem trenutku je bil rešen smrti pod kolemi vlaka brezposelni delavec Janko Skurina iz Zagreba. Skurina je bil več let v službi v neki zagrebški tovarni kot skladiščnik. Ker se je preveč vdal pijaci, je za tovarnar nekajkrat posvaril, nazadnje pa odpustil, ker vsi opomini niso nič zalegli. Obupani delavec je šel včeraj na postajo in čakal ob tiru, da se bo pogнал v samomorilnem namenu pod vlak. Prometnik ga je še pravčasno opazil, namreč v trenutku, ko se je delavec pogнал na tir in se je vlak začel pomikati iz postaje. Na prometnikov znak se je začel vlak spet ustavljati, vendar je stroj vlaka prej zadel na delavca ter ga butnil v stran, preden se je vlak popolnoma ustavil. Skurino so z nekaterimi manjšimi poškodbami odpeljali v bolnišnico.

V Belgrad se je v soboto pripeljal japonski častnik Jizo Saito. Mož je takoj vzbudil pozornost častnikarjev, da so ga »napadli« in povprašali o cilju njegovega potovanja. Japonec je povedal, da potuje kot študent. Zanimivo je, da zna Japonec od vseh evropskih jezikov edino rusčino, ki jo obvlada popolnoma. Iz tega se da morda razbrati, zakaj je prišel iz Jugoslavijo. Iz Belgrada bo potoval menda v Sofijo.

25 letnico, odkar je Črna gora stopila v vojno s Turčijo v začetku balkanske vojne, svečano slavljajo te dni v Cetinju. L. 1912 je bil namreč ustanovljen prvi prostovoljski bataljon, ki se je najbolj hrabro boril na bojnem polju. K svečanostim je prišlo mnogo ljudi iz notranjosti dežele, cetinjski župan pa je izdal poseben proglas na prebivalstvo, v katerem slavi junake, ki so padli za svobodo Črne gore.

Da ne bi kdo od nedolžnih po krivici trpel, se je oglasil po nekaj letih molčanja morilec Vaso Vojvodič iz vlaseničkega okraja, ki sedi že nekaj časa v mariborski kaznilnici. Vojvodič je bil obsojen na 20 let ječe, ker je ubil občinskega stražnika v Čačku in oropal nekaj ljudi. V ječi pa je povedal, da ima na vesti še drugi umor. Neke noči so roparji vdrli v trgovino Stevana Čuriča v Turovo. Slučajno je ta čas prikorakal mimo finanar Šakič in zavpil na pomoč, čim je zagledal v trgovini roparje. Trenutek nato je padlo nekaj strelou in Šakič je smrtno ranjen padel. Roparji so pobegnili, oblasti pa so zaman iskale prave krivce. Nazadnje je padel sum umora na sinove trgovca Čuriča, ker so bili proti ženitvi finanarja Šakiča s trgovčevno hčerko in so se s Šakičem vedno prepirali, kadarkoli so ga srečali. Šele Vojvodič je pojasnil umor. Povedal je, da je v družbi še enega pajdaša vplomil v trgovino in ubil finanarja, čim je slednji začel klicati na pomoč. Da ne bi kdo po nedolžnem trpel, je Vojvodič samega sebe izdal.

Hajduk	5	2	2	1	11:8	6
Slavija	5	3	0	2	6:6	6
Jugoslavija	5	2	0	3	5:5	4
Ljubljana	5	1	2	2	6:10	4
Concordia	5	2	0	3	9:15	4
Edinstvo	5	1	1	3	1:11	3
Bask	5	1	0	4	4:8	2

Mussolini - Hitler

Ob priliki sestanka dveh evropskih diktatorjev v Nemčiji je napisala neka francoska časnikarka in svetovna potovalka tole zanimivo primerjavo med njima.

„Kakšen je prav za prav prvi ...“

Prvič sem videla Mussolinija iz daljave. Govoril je z nekega balkona in jaz sem med množico poslušala, oziroma gledala, ker slišala sem bolj malo, razumela pa sploh nič. Zdel se mi je velik, preprost; njegove široke kretnje so zaradi daljave prihajale zmanjšane, omiljene, brez vsake pretnje. Ko me je sprejel v svoji palači v Rimu, je bil moj vtis tako različen od prvotnega, da sem si komaj mislila, da je človek, v čigar bližini se nahajam, isti, ki mi je ostal v spominu ob času svojega govora ljudstvu.

Mussolini je majhne postave in kadar govori, stoji skoro vedno na kakem višjem kraju, na stopnici, na kamnu ali na odru. Če ga človek vidi samo na slikah, zgubi vsako pravo razmerje njegove zunanosti.

Uro sprejema mi je določil ob šestih, sprejel me je pa šele ob osmih. Med čakanjem sem brala italijanske časopise, ogledovala razne umetnine in se sprehajala po sobi sem in tja, kajti gotški stoli so bili tako neudobni, da so te naravnost mučili.

Povedali so mi že naprej: v njegovi sobi je strahovito gladek parket, ki količkaj nervoznega človeka lahko spravi popolnoma iz tira. Najprej nezno dolgo čakanje, potem pa še neprestan strah pred padcem na gladkem parketu je kakor preračunjeno, da vsakega novinarja čisto zmeša in mu vzame vsako drznost in zaupanje v svoj nastop. Prav v kotu ogromne sobe stoji pisalna miza, ki se zaradi velikih obsežnosti sobe zdi majhna; za njo pa stoji gospodar in vodja Italije, ki se zaveda, da vzbuja videz velikosti. Če zapusti pisalno mizo, stopi na stopnice ob oknu, da je tako višji kot njegov obiskovalec.

Obisk pri Mussoliniju mi je zapustil v spominu sliko moža, ki ljubi sijaj, hoče ugajati, govori dobro francosko, se zanima za ženske in upošteva njihovo mnenje, a ima vendar zanje nekak prezir, kakršnega hočejo pokazati vsi romanski moški.

»No,« sem si rekla, »sedaj vidim sicer kakšnega se hoče pokazati; toda kakšen pa je v resnici?«

„Kakšen hoče biti drugi?“

Tudi Hitlerja sem prvič videla od daleč, ko je pozival ljudstvo. Njegove kretnje so bile slabotne, »igral« je slabo, toda njegov glas, ki so ga ojačevali zvočniki, je segal preko množic tako, da nisem zgubila najmanjše njegove besede. Nisem se strinjala z njim, toda njegov govor je bil tako pre-

pričevalen da sem si nehote rekla: »Škoda, da more človek, ki ima po moje zmotne misli, imeti tako prepričevalne dokaze!«

Uro sprejema je določil ob enajstih in vstopila sem v njegov sobo, ko je enajst še bila. Prišel mi je nasproti, mi prirčno stisnil roko in mi s tem pregnal vsako zadrego. Ponudil mi je naslanjač, ki je bil sicer brez sloga, pa neverjetno udoben.

Sodeč po slikah sem mislila, da je Hitler manjše postave; prisegla bi, da ima črne oči in da ga njegove nerodne kretnje napravljajo smešnega. Toda na svoje začudenje, sem imela pred seboj moža modrih oči, ki se je znal smehljati in smejati, ki je imel posebno vrsto privlačnosti in čar, kot bi ga ženske čisto nič ne zanimalo. Ko se mi je zlomil svičnik mi je ponudil svojega, — majhen košček obrabljenega »lesa« ki ga je našel v svojem žepu.

»No,« sem si rekla, »sedaj vidim kakšen je: »toda kakšnega pa bi se rad pokazal?«

Obleka iz morskega plevla

V Angliji so pred kratkim izpopolnili neki nov skrivni način izdelovanja najrazličnejših predmetov, kakor obleke, blazin, naslanjačev, posteljnine itd. iz vodnega plevla, ki raste v velikanskih množinah v reki Temzi v njenem ustju ob morskem obali. Novi izdelki so zajamčeni proti gnilobi, ognju in ne propuščajo nobenega glasu ali šuma, (če bi z njimi zadelal vrata in obrobil okna). Tudi mnogo cenejši so kakor vsi dosedanj izdelki iste vrste. V bližini Temze so že postavili ogromno tovarno za predelavo plevla in stara zgodovinska lopa, Peggotty's Bothouse, znana iz Dickensovega romana David Copperfield, bo postala delavska kantina. Iz morskih rastlin so že doslej pridobivali najnavadnejše stvari: iz dvajset ton plevla, posušenega na soncu in sežganega, so dobivali po eno tona »kelpa«, ki je dajal sestavine za milo, umetna gnojila, steklo in najvažnejše — jod.

V nabito polnem tramvaju je sedel mali sinek na kolenih svojega očeta in napeto gledal bujno oblečeno damo, ki se je prerinila v notranjščino. »Mama, to je neka gospa!« »Št! Saj vemo, da je gospa!« Malček je začudeno pogledal in zakričal: »Toda, mama! Prav kar si rekla atku, kaj neki more biti ta stvar, ki sedaj prihaja.«

Razdejanje po povodnji v južni Franciji

Dekla pisateljica

Finska pisateljica Sally Salminen, ki je dosegla svetovni sloves s svojo knjigo »Katrina«, katero so prevedli že na deset jezikov in jo spravili tudi na platno kinogledališč, je bila šest let navadna kuhinjska dekla. Kot taka je zadelala, da neka finko-švedska knjigarna razpisuje 60.000 din na građe za najboljšo novelo ali roman. Takoj se je lotila dela, pisala je 18 mesecev, dosegla nagrado in pisateljsko slavo.

„Filmski igralci vse preveč zaslužijo“

je rekla ljubka nemška igralka Dita Parlo nekemu časnikarju v Angliji, kjer vrte najnovejši film »Gospodična zdravnica«. »Tudi najboljši igralci ne bi smeli zaslužiti več kot 15.000 šterlingov (3 in pol milijona dinarjev) na leto, dočim sedaj zaslužijo 100.000 in več. Če bi meni dali toliko denarja, ga sploh ne bi sprejela, ker ne verujem, da more tako bogastvo koga osrečiti. Vsaj mene ne bi moglo osrečiti, ker imam tako vest, da mi ne da miru, če vidim toliko bede po svetu. Kdo pa, mislite, ne bi bil ozlovoljen, če vidi vse razkošje v oblekah, vilah, sobanah, nakitju, jahtah in raznih bogatih zabavah nekaterih hollywoodskih zvezd!« Škoda, da ni več takih dobrosrčnih tenkovestnežev! Ali pa je to že vpliv Hitlerjeve preprostosti in človekoljubnosti in smisla za varčevanje?

Vsak dan dva tisoč ton saj

Devet milijonov ton dima zastruplja vsako leto zrak Velike Britanije; 80 ton saj pade vsako uro na London. Za popravila in snaženje poslopij, ki so jih razjedle ali počrnille razne jedke kisline težkega, prašnega in mastega ozračja, je plačala Anglija 60 milijonov šterlingov v zadnjih 25 letih. Zato so se sedaj zabele oblasti boriti z vso silo pa pametno porabo kuriva, za pravilno odvajanje raznih kemičnih proizvodov, ki se nahajajo v surovem premožu, se pri zgorevanju oprščajo in zastrupljajo zrak, za nekako sejanje dima, da ves prah in saje ostanejo na mestu in se ne dviga v zrak.

V Londonu, kjer imajo ogromno število tovarn in še več zasebnih poslopij, v katerih se tudi kuri, je megla vedno najgostejša in najbolj črna. Vsak dan razsejejo londonski dimniki 2000 ton saja tehta prahu nad mestom.

Za šalo se je obesil 13 leten otrok

Skoraj ves Dunaj je razburila pred nekaj dnevi novica, da se je v bližnji okolici obesil na podstrešju 13 letni šolarček Hans Weiss. Ta dogodek je vzbudil še večje začudenje zaradi tega, ker je bilo vsem, ki so stanovali v bližini, znano, da je bil to vzoren dečko in da si je nemogoče misliti,

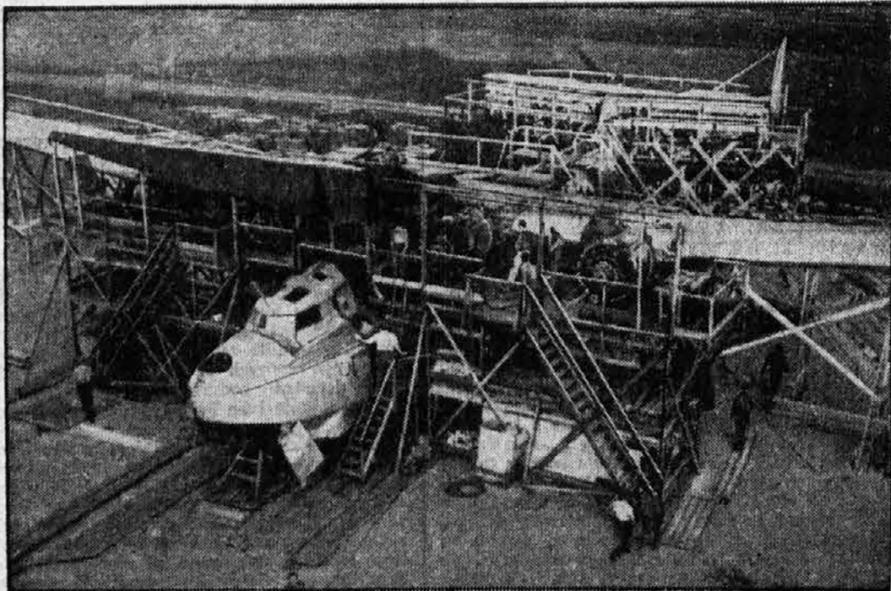
kaj je privedlo fanta k temu, da se je šel obesiti. Ta samomor prav za prav še sedaj ni pojasnjen, vendar pa z vsvo gotovostjo sklepajo, da je prišlo do njega takole: Med otroki je pač vedno bila navada, da radi za šalo koga prestrašijo. Kadar gre n. pr. mati iz sobe, se radi poskrijejo kamorkoli, samo da jo iznenadijo, kadar pride zopet v bližino. Še malo bolj korajžno šalo pa si je bil dovolil omenjeni 13 letni Weiss. Vsaj tako pravijo, da ni moglo kaj drugega, kakor da si je hotel samo privoščiti šalo. Šel je na podstrešje, zvezal skupaj nekaj cunj, jih na enem koncu privezal na tram, na drugem koncu pa okoli vratu, češ da se bo obesil. To pa se mu je tako dobro posrečilo, da je iz šale nastala resnica. Krpe so se mu tako tesno ovile okoli vratu, da jih ni mogel več rešiti. Ko je mati, ki je mislila, da se ji je Hanzek epet nekam skrila, da jo prestraši, pretaknila vse stanovanje, je ospnila, ko je zagledala svojega otroka na podstrešju obesnega. Sicer je hitro prerezala zvite krpe, da bi ga rešila, toda bilo je že prepozno.

Programi Radio Ljubljana

Ponedeljek, 18. oktobra: 12 Z ruskih poljan (pl.) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Cas, spored, obvestila — 13.15 Srepe venčkov (plošče) — 14 Vreme, borza — 18 Zdravstvena ura: Dedovanje boleznij (g. dr. A. Brecll) — 18.20 Pisan drobšč (plošče) — 18.40 Kulturna kronika: Umetnostni spomeniki: Veleovo, Skaručna (msgr. Viktor Steska) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Kaj je bila osnovna misel pedološkega kongresa v Ljubljani (g. dr. Karel Ozvald) — 19.50 Zanimivosti — 20 Koncert jugoslovanske glasbe (Radijski orkester) — 20.45 Uvod v prenos 21 Prenos evropskega koncerta iz Italije — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Nadaljevanje prenosa evropskega koncerta iz Italije.

»No, dragica, zdaj pa si kar izberi mesto, kjer naj visi slika. Bom pa ostale zeblje potem zruval.«

Največje vodno letalo građe v Ameriki. Namenjeno je za Rusijo.

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

23

»To mislim tudi jaz. Indijci ne pozablajo tako lahko, kadar mislijo, da jih je doletela krivica. Surat kan se bo maščeval.«

»Pet do šest tednov potrebuje za mobilizacijo vseh svojih ljudi, potem pa ... bomo imeli posla ...«

»Toda jaz ne,« je dejal stari polkovnik otožno.

Vickers ga je začudeno pogledal.

»Ne razumem vas.«

»Prestavili so me ... Deset let že sedim v tej preklemani puščavi in urim vojake, da bi bili pripravljeni za ta dan, ki se bliža, in prav zdaj, ko smo vendar že tako daleč, so me pa prestavili! Najbrž mislijo tam v Kalkuti, da sem prestar za boj s tem Surat kanom, če bi zares prišlo do upora. Vidite, tako je življenje! Vsa ta leta sem čakal samo tega trenutka — zdaj pa gredo in me prestavijo.«

»Dragi polkovnik, meni je zares žal!« je dejal nato Geoffrey, ki je kot pravi vojak razumel ogorčenje svojega predstojnika zaradi premetitve.

»A kam so vas prestavili?«

»V Kalkuto, v glavni stan ...«

»Saj to je vendar povišanje!« je vzkliknil veselo Vickers, samo da bi starega častnika potolažil.

»Da, povišanje ... in ... pokoj ...«

»Saj boste vi gospodom v glavnem stanu lahko veliko koristili.«

»Moje mesto je tu, v Chukotiju, med mojimi fanti, ne pa v glavnem stanu!«

Malce je pokašljaj, potem pa je nadaljeval tišje:

»Dragi Veckers, žal mi je, toda tudi vas je zadela prav taka usoda ... Tudi vas so poklicali v Kalkuto.«

Woodward je vzel z mize spis in ga dal Vickersu.

Ta je hitro preletel pisanje. Torej bo tudi on moral zapustiti Chukoti in to prav tedaj, ko grozi trdnjavi velika nevarnost. Toda ... povelje je povelje, in Vickers je bil predobri vojak, da bi se samo z besedo upr povelju.

Nasmehnil se je in rekel:

»Kaj hočete, to je usoda vseh nas vojakov. Najbrž, da nas zdaj v Kalkuti potrebujejo.«

Šele zdaj mu je prišlo na um, da je premeščen v mesto, v katerem živi njegova zaročenka — Elizabeta Campbellova! Ko je prebral povelje, ni nič pomislil na to: Bil je samo vojak, ki bere povelje. Misli je na svojo novo službo in žal mu je bilo za dosedanjim odgovornim mestom v Chukotiju. Potreboval je nekaj minut, preden se je zavedel, kaj ta premetitev zanj pomeni: prišel bo blizu Elizabete in bo živel ob njej! Videl jo bo vsak dan in se bo lahko z njo pogovarjal.

Woodward je zapazil spremembo na njegovem obrazu in je pripomnil začudeno:

»Zdi se mi, kakor da se veselite, da odhajate v Kalkuto?«

»Pa še kako ... V Kalkuti je polkovnik Campbell ... in zato ...«

Vickers se je malo zdrznil in prišel v zadrego, ker ni maral kazati svojih čustev. Toda poveljnik ga je ustavil in rekel:

»Da, da, že vem ... Polkovnik Campbell ima hčerko ... in če se ne motim, ste vi njen zaročenec ... No, dragi Vickers, jaz vam iz srca čestitam!«

Vickers je moral že naslednji dan odpotovati v Kalkuto, zato je zadnji večer prebil s svojimi tovariši na terasi.

Barclay, Randall, Pearson in še dva tovariša so sedeli z njim pred hišo v mesečini.

Noč je bila soparna. Vickersu je bilo žal, ker se je moral ločiti od teh fatnov. Najbolj pa mu je bilo hudo za Pearsonom,

ki je bil najmlajši med njimi in novinec. Tovarišem pa je bilo žal, da so izgubili svojega najboljšega prijatelja.

Polnoč je bila že zdavnaj mimo, ko je Vickers vsakemu posebe stisnil roko v slovo.

»Ne dajte se, fantje! To je lepo mestece, čeprav ni v njem prav preveč udobja. Toda zato bo kmalu med temi zidovi kaj veselo, še bolj pa pred zidovi ...«

Vedeli so, kaj pomenijo te njegove besede in ga zato niso naprej spraševali. Ni jim smel povedati ničesar in jim tudi ni, todal dal jim je slutiti, da se nekaj kuha. Zdaj so tudi oni veseli za neuspeh, ki ga je doživelo odposlanstvo sira PEAROURTA.

»Rad bi ostal pri vas ...« mu je zašepetal Pearson, ki je stopil bliže.

Vickers mu je nato dejal s prav tako tihim glasom:

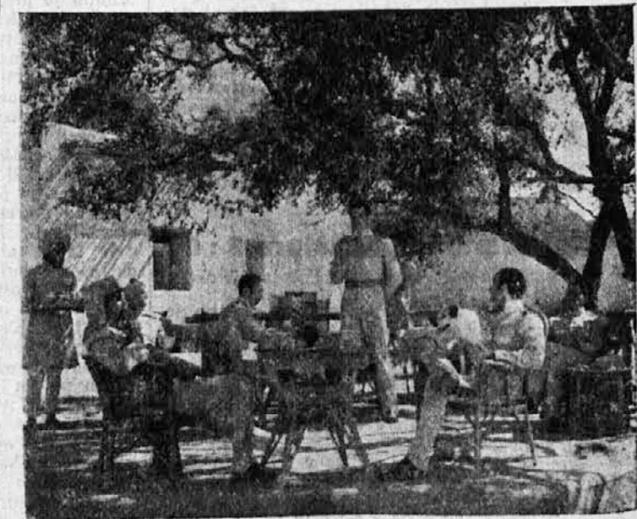

Foto Warner Bros

Vickers se je na terasi poslavljaj od tovarišev